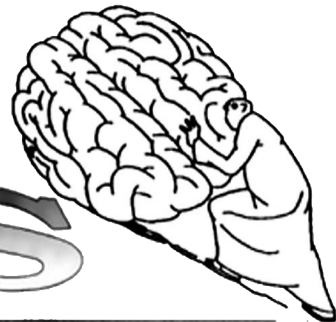

SISYFOS

Cílem Českého klubu skeptiků SISYFOS je šíření vědeckých poznatků a nezkreslených informací. Zkoumáme sporné jevy a vystupujeme proti pseudovědeckým názorům. Pomáháme chránit spotřebitele před nabídkou podvodných služeb, pomůcek a přístrojů. Podporujeme kritické myšlení a zdravou pochybovačnost. Naším členem se může stát každý, kdo dává přednost rozumu před vírou v zázraky.

BLUDNÉ BALVANY PŘEDÁNY

25. BŘEZNA 2011 VE STROUHALOVĚ
POSLUCHÁRNĚ MFF UK

PROSLOV PŘI PŘEDÁVÁNÍ XIII. BLUDNÝCH BALVANŮ SISYFA ZA R. 2010

Slovutní laureáti a jejich fanyanky, vzácní hosté, příznivci i odpůrci kritického skeptického myšlení, dámy a pánové!

V zastoupení Strašného Sisyfa předstupuji před toto tradiční slavnostní shromáždění již potřinácté, a ještě k tomu v pátek! Přítomní numerologové zajisté zpozorněli – TADY NĚCO NEHRAJE! Nicméně tato osudová shoda je jen pověstnou špičkou Sisyfova ledovce, jak ještě ukáží.

Tradiční výroční Tříkrálová schůze Bludného komitétu Sisyfa se totiž zcela netradičně konala již v sobotu 2. ledna 2011 za účasti devíti VYVOLENÝCH nejrůznějších pohlaví, kteří byli po celou dobu zasedání povinně soustředěni v jediné místnosti a snímání několika skrytými kamerami tak, aby si příznivci YouTube® konečně přišli na své. (Jistě si každý z vás dokáže domyslet, co s touto rozvernou zkosnatělou partou senilních prostatiků udělaly dozvuky prohýřené silvestrovské noci.)

Přítom úkol první letošní porady byl ještě náročnější než v letech minulých, protože během roku 2010 nashromáždili členové Komitétu jakož i další členové, příznivci a odpůrci Sisyfa téměř 60 nominací. Z této zdaleka neprázdné množiny bylo jako obvykle potřeba vybrat pouhých šest laureátů, prostě - jak říkáme my funkcionáři - ty nejlepší z nejlepších.

Naštěstí již v prvním čtení bylo možné většinu nominací vyřadit pro nejrůznější formální nedostatky, např. chybějící doklady podnikatelů v esoterickém byznysu o zaplacení DPH, sociálního a zdravotního pojištění,

Z OBSAHU

Bludné balvany předány	...1
Bronzový bludný balvan v kategorii družstev	...3
Stříbrný bludný balvan v kategorii družstev	...4
Zlatý bludný balvan v kategorii družstev	...5
Bronzový bludný balvan v kategorii jednotlivců	...6
Stříbrný bludný balvan v kategorii jednotlivců	...6
Zlatý bludný balvan v kategorii jednotlivců	...7
VII. Skeptikon v Mikulově 2011	
(K. Pavlů)	...8
Nejnovější trendy v pseudovědě, aneb vážně jste si mysleli, že vás už nemůže nic překvapit?	
(R. Polach)	...10
Dihydrogen-Monoxid: Neviditelný zabiják	
(K. Schmech)	...11
Trifidi všude kolem nás? (Z. Opatrný)	...13
Dvojí jubileum Jiřího Grygara	...16

nesprávné PSČ, nebo dokonce výpis z trestního rejstříku starší než týden, či nedostatečný počet teček ve zkratkách s. r. o., a. s., popř. v. v. i.

Jelikož hlasité čtení průměrné nominace zabralo minimálně čtvrt hodiny, spolkla tato část zasedání bezmála 14 h čistého času, takže v souladu s platným zákoníkem práce musela být účastníkům vždy po 4 hodinách poskytnuta přestávka na jejich potřeby. I bě-

hem těchto fyziologických pauz byli však účastníci průběžně snímáni kamerami, protože nechceme před svými protivníky nic tajit.

Připadá mi téměř neuvěřitelné, že navzdory této náročnosti selekční procedury došlo již v ranních nedělních hodinách 3. ledna jednak k vystřízlivění všech členů Komitétu, ale i ke konsensu, pokud jde o výběr laureátů. Nastalo obvyklé přetahování o právo sepsat laudatia, protože i v našem Komitétu jsou notorici grafomani, kteří by nejraději napsali všechna laudatia sami argumentující, že by měla mít týž formát, tj. úvod pro nezasvěcené, odborný životopis laureáta, výstižné uvedení jeho přínosu pro lidstvo a jednořádkové zdůvodnění pro tiskovou zprávu.

Druhá schůze se konala opět v numerologicky významném termínu, tj. ve DRUHÉM měsíci roku, konkrétně 12., čímž jsme chtěli (pro spřízněné numerology) tou jedničkou v datu vyjádřit návaznost na 1. schůzi a tou dvojkou, že jde o 2. schůzi. Tehdy již byly kostky vrženy; jednomyslné mručení při každém tajném hlasování bylo důkazem, že si rozumíme doslova beze slov. Než se však propracuji k zahájení dnešního ceremoniálu, nemohu si odpustit malou - ba možná i o něco delší než malou - rekapitulaci následků loňského udělení zlatého Bludného balvanu v kategorii družstev Ministerstvu průmyslu a obchodu ČR za grantovou podporu projektu „Vyhledávání osob za překážkou“. Dne 16. 11. 2010 vydala totiž ČTK tuto zprávu:

„Policie přestala prošetřovat dotaci ve výši 29 milionů korun, jejíž část ministerstvo průmyslu přidělilo na vývoj přístroje vyhledávajícího lidi za překážkou. Informují o tom dnešní Hospodářské noviny. Policie se zařízením, s nímž by měli pracovat senzibilové, začala zabývat v srpnu, kdy projekt dostal vědeckou anticenu Bludný balvan. Vědci přístroj již dříve označili za „fantaskní výmysl“, ministerstvo si za dotaci stojí.“
„Policie nyní případ nešetří, nebyl podle databáze ani předán státnímu zastupitelství,“ řekla mluvčí policejního prezidia Pavla Kopecká.

Výzkumný projekt pražské společnosti Z. L. D. a Vojsenské akademie v Brně začal v roce 2004 a trval tři

roky. Stál téměř 75 milionů korun, stát přispěl 29 miliony. Jedním z výsledků byl právě přístroj na detekci lidí za překážkou. Jeho tvůrci počítají s existencí záření, které prý vydává každý živý organismus.

„Navržený detektor člověka za překážkou je založen na vyzařování elektromagnetických vln člověka v pásmu extrémně nízkých frekvencí,“ stojí v projektu zaregistrovaném na Úřadu průmyslového vlastnictví. Stroj je sestaven z antény, která prý dokáže zaregistrovat elektromagnetické záření člověka. Toto záření pak dokáže přenést na elektrický signál, který je dále zesílen, digitalizován a filtrován. Dokáže se tak prý zjistit přítomnost osoby ukryté třeba v přepravním kontejneru nebo v kufru auta. Podle klubu skeptiků Sisyfos však žádné takové záření neexistuje.

Ministerstvo průmyslu přístroj hájí. „Projekt prošel několika posudky, byla na něm navíc kontrola finančního úřadu, která neshledala pochybení,“ řekl mluvčí úřadu Pavel Vlček. Dodal, že z dotace šla na tento přístroj jen částka ve výši desítek tisíc korun.

Zpráva sama je zajímavá už tvrzením, že zmíněný projekt dostal cenu Bludný balvan v srpnu, ačkoliv se tak stalo v březnu. Zajímavější je však věta: „Stroj je sestaven z antény, která prý dokáže zaregistrovat elektromagnetické záření člověka“, protože tím „strojem“ je podle popisu v registraci člověk, obdařený zvláštními schopnostmi vnímat tzv. hydroidní záření živých lidí, tj. senzibil!

A vůbec nejzajímavější je závěrečné tvrzení mluvčího ministerstva, „že z dotace šla na tento přístroj jen částka ve výši desítek tisíc korun.“ Na naše opakované dotazy na ministerstvu jsme se totiž dozvěděli, že zmíněný registrovaný průmyslový vzor byl JEDINÝM výstupem projektu, takže vzniká legitimní otázka, kde zmizelo těch zbývajících 28 milionů a přibližně dalších 950 tis. Kč státní dotace? Jak mohla kontrola finančního úřadu neshledat pochybení? A jak mohly údajné posudky pominout, že hydroidní záření živých osob neexistuje?

Bohužel ministerstvo nedokázalo posudky a jména odborníků, kteří je podepsali, zveřejnit. Naštěstí už víme, jak se dají takové dokumenty snadno zís-

kat. Stačí se obrátit na přeřadové komando české vojenské policie, která projevila svou kompetenci při nedávné soudruřské návštěvě v budově České televize, takže věřím, že si zcela hravě poradí při vyzvednutí námi řádaných dokumentů na pouhém silovém ministerstvu.

Vraťme se však do řhavé současnosti dnešního slavnostního podvečera. Chtěl byl především poděkovat laureátům, jejichž jména se dnes dozvíte, že nám svou pestrou a důmyslnou činností - často přesahující období jediného roku - poskytli možnost je ocenit, ale též členům Komitétu za oponentní řřinu, vykonávanou po nocích a o víkendech zcela bez nároku na náhradní volno.

Jak naši věrní návštěvníci vědí, v případě, že jsou nejstatečnější z vyznamenaných mezi námi v sále, budou mít během necelých dvou hodin trvání naší skromné komorní slavnosti možnost převzít diplomy i balvany osobně. Podobně jako v přeřešlých letech budou pak mít právo na nanejvýš pětiminutový řěkovný proslov, protože času není opravdu nazbyt. Ostatním laureátům

budou balvany i diplomy deponovány pro pozdější individuální převzetí, ale o jejich vystoupení budete dnes bohuřel ořizeni.

Zato bych chtěl vyzdvihnout úsilí všech, kdo se na přeřravě dnešního ceremoniálu podíleli. Přeřevšim řěkuji řěkanovi Matematicko-fyzikální fakulty UK prof. Zdeňku Němečkovi za poskytnutí Strouhalovy posluchárny pro bludnou slavnost, ale řlık patří také členům výboru Sisyfa jakoř i našim příznivcům za aktivní pomoc při organizaci a zajiřřění programu dnešního podvečera. Řěkuji téř vřtvárnici paní Soně Čermákové z Březiny za zřtovení neprodejných umělecky zřtvárněných bludných balvanů, které se stávají zřdobnou dekorací vřročního ceremoniálu. Přátelē, řěšme se, protože možná přijde i kouzelník!

Jiřř Grygar, mimořádný a zřplnomocněný velvyslanec Strašného Sisyfa, vřř.

BRONZOVÝ BLUDNÝ BALVAN V KATEGORII DRUŘSTEV FIRMA GREEN WAY HHO

za zkonstruování a prodej přístroje prolamujícího řákon zachování energie

Oceňujeme firmu, která nabízí své produkty na stránce www.jednavodu.cz (Martin Buřek, Jeronýmova 423, 738 01 Frýdek-Místek). Tam popisuje princip přístroje, který umí vytvořit více energie, než kterou je mu potřeba dodat. Tento přelomový vynález nabízí za nemalé peníze k prodeji a použití v osobních automobilech. Po jednoduché montáři do motorového prostoru má docházet ke snížení spotřeby paliva o 20 až 30 procent. Firma se zřejmě neomezuje jenom na tuzemský řřh.

Zařřzení má být údajně elektrolyzér vody, který elektřinou vyrobenou alternátorem automobilu rozkládá vodu na vodík a kyslík. Ten je následně odváděn do sacího potrubí motoru, v němř se podílí na spalovacím procesu a tím uspořř konvenční palivo (benzín, LPG, naftu). Zařřzení se sestává z řněkolika komponent: elektrický obvod, řněkolik hadic a přibližně litrový zásobník na vodu. Voda, která je zřřrojem vodíku a kyslíku prakticky neubývá a je jen doporučeno ji vyměnit přibližně po ujetí 5000 km.

Je známo, že pro získání 1 kg vodíku, který vystačí automobilu jezřřícímu plně na vodíkový pohon zřřrubu

na 100 km, je potřeba 9 litřů vody a 60 kWh energie na její rozklad. A že elektrolyza je jedním z energeticky nejnáročnějších zpřůsobů získávání vodíku vřbec.

Těř lze jednoduře ukázat, že popisované zřvřšení výkonu (neboli snížení spotřeby běžného paliva) zřdaleka nemuřže stařit na produkci potřebného vodíku. Energetická spotřeba by také vřznamně přeřřekřčila možnosti běžného automobilového alternátoru. (Více uvádíme v řřlánku L. Jelínka, V. Kotleana a L. Pekárka „Jeřř na vodu“ aneb další pokus o klamání spotřebitele, www.sisyfos.cz.)

Na zřvěř je řřeba vyzdvihnout jednu otázku z firemního webu ze sekce „Často kladené dotazy“: Jak velkou úsporu mohou dosáhnout? Na ni prodejce odpovídá, že přibližně 20 až 30 procent, ale že je nutné jezřřdit úsporně a seřřlapovat pedál opravdu s citem. Velmi oceňujeme, že tato dořřbe míněná rada je zcela zdarma a že poplatek je tedy pouze za dořřrý pocit z nové vodní nádobky pod kapotou. Za statečnost vystoupit proti všemocné ropné lobby, čímř prodejce vysvětluje nezájem svřřetových automobilek o tento produkt, uřřřelujeme firmě Green Way HHO naši prestiřřní cenu.

STŘÍBRNÝ BLUDNÝ BALVAN V KATEGORII DRUŽSTEV FIRMA ORGONITY.CZ

za výrobu a distribuci prostředků šířících pozitivní energii

Co dělat pro zdravý a pohodový život? Kupte si předmět z orgonitu, z materiálu, který dokáže ve váš prospěch koncentrovat a předávat pozitivní „orgonovou energii“ (známou v jiných kulturních kontextech jako prána, čchi, mana, ód, éter apod.). Orgonit léčí všechny choroby, potlačuje elektrosmog, patogenní zóny a hravě vyčistí vodu ve studni. Stojí pouhých pár set nebo tisíc korun. Menší, lacinější předměty z orgonitu působí na kratší vzdálenost, lze je nosit jako šperky nebo knoflíky. Ty větší a účinnější se hodí do bytu nebo kanceláře – též kvůli podpoře poklidného soužití, zamezení rozvodů a pracovních vyhadzovů. Kvůli ozdravení přírody nadšenci umísťují orgonity do krajiny, načez zaznamenají souřadnice pomocí GPS, zveřejní je na webu, čímž předcházejí duplicitnímu plýtvání cenným materiálem. (Žasněme, jak nejnovější výdobytky vědy dokáží umocnit účinky esoteriky!)

Není divu, že po orgonitu je veliká poptávka, nicméně donedávna vážla nabídka, zájemci si vypomáhali domácí výrobou dle návodů z internetu. Firma ORGONITY.CZ dokázala v kratičké době (především v roce 2010), velkorysou komerční nabídkou uspokojit i náročné zájemce. Firemní webová stránka se skromně zmiňuje o zřízení manufaktury a nabízí zboží hlavně v E-shopu, ale již se začíná i v kamenných obchodech. S orgonovým výzkumem přišel ve třicátých letech 20. století jako první rakousko-americký psychoanalytik a psychiatr Wilhelm Reich (1897–1957). Jako žák Sigmunda Freuda přejal koncepci libida, ale záhy pochopil, že tu má co činit s univerzální, kosmickou „orgonovou energií“, kde člověk je jejím příjemcem. Jejimi účinnými sběrači mají být právě orgonity – materiály,

směšující organickou hmotu s anorganickou. Průkopník Reich užíval orgonitu v medicíně, kde měly zabíjet bakterie i rakovinné buňky.

Během desítek let se orgonit prosadil i mimo medicínu díky pokroku v jeho složení. Předměty nabízené naší firmou sestávají z vosků, pryskyřic, kovových pilin, křišťálu apod. Ty neúčinnější ovšem obsahují šungit – horninu, v níž nalezneme většinu prvků Mendělejevovy tabulky, zvláště v přírodě převládající modifikaci uhlíku – fulleren. Šungit se těží v Karelii, na jediném nalezišti na světě.

Vše je vědecky zdůvodněno, například:

Lednička působí kovovými stěnami jako Faradayova klec, v níž se násobí elektromagnetická pole od motoru kompresoru a další elektroniky instalované pro chod lednice. Orgonit umístěný k potravinám toto prostředí čistí od vznikajícího elektrosmogu, neutralizuje negativní pole, a tak potraviny v uzavřeném prostoru čistí a vitalizuje. Podporuje udržení jejich nutriční hodnoty a svěžesti.

No, nekupte orgonit!

Závistiví skeptici namítají, že podobné odkazy na fyziku a na jiné vědy jsou nesmysly. Podle Heřtova „Slovníku esoteriky a pavěd“ byl Reich dokonce považován za podvodníka, byl obžalován a odsouzen. Úřad pro kontrolu léčiv v USA (Food and Drug Administration) jednoznačně prohlásil, že žádná orgonická energie neexistuje.

Což je tohle vůbec možné, když má Reich tolik vděčných uživatelů a následovníků? Je nejvyšší čas podpořit firmu ORGONITY.CZ prestižní cenou!

ZLATÝ BLUDNÝ BALVAN V KATEGORII DRUŽTEV
AKADEMICKÉ KVARTETO PRÁVNICKÉ FAKULTY ZÁPADOČESKÉ UNIVERZITY V PLZNI
za příkladné zviditelnění jména své fakulty doma i v zahraničí

Akademické kvarteto vystupovalo ve sledovaném období ve složení **JUDr. Jaroslav Zachariáš, CSc.** (I. housle), **Doc. JUDr. Milan Kindl, CSc.** (II. housle), **JUDr. Ivan Tomažič, Ph.D.** (viola), a **JUDr. Daniel Telecký, Ph.D.** (violoncello). Na Právnické fakultě ZČU v Plzni rozeběhli v dokonalé souhře pozoruhodný experiment, jenž nejenom obohatil právní vědu a její začlenění do postmoderního systému společenských věd, ale přispěl také v době nastupující hospodářské krize ke zlevnění celého vzdělávacího a výchovného procesu zejména pro generaci prominentů a jiných kulichů, kteří logicky nemohou vzděláváním ztrácet tolik času jako nejmladší studenti. Jsou totiž na rozdíl od řadových studentů již dlouho příkladně zapojeni do procesu rozvoje tržního hospodářství bez jakýchkoliv brzd neudržitelného rozvoje naší drahé vlasti.

Důmyslná úsporná opatření ke zkrácení a zjednodušení komplikovaného studia, které členové kvarteta vymysleli a realizovali za cenu nemalých osobních obětí a doslova odříkání, již vešla do všeobecného povědomí podobně jako systém výběru členů zkušebních komisí, nedobytné úschovny diplomových a disertačních prací i laskavý přístup ke studentům, kteří měli potíže s opisováním vlastních textů. Není divu, že tato ucelená novátorská koncepce se již stala povinným know how pro četné následovníky nejen v Olomouci, ale i na Karlovarsku.

Proslýchá se dokonce, že o tyto nevídané objevné postupy se zajímají i odborníci z prestižních univerzit na Kajmanských, Panenských a Bahamských ostrovech jakož i v Belize, Seychellech a na Kypru. Tyto zprávy jsme bohužel nemohli ověřit z nezávislých pramenů, neboť příslušné cestovní kanceláře neprodávají do uvedených destinací zpáteční letenky vymlouvající se, že o ně není zájem. Svědčí však o prestiži, kterou tvrdá česká měna v těchto líbezných končinách zeměkoule právem požívá.

Náš komitét zvláště ocenil, jak navzdory mediální štvanci drželo kvarteto při sobě a po příkladu svých slavných předků statečných husitů zaujalo při obraně svého čistého štítu neprodyšnou kruhovou obranu. Violoncellista JUDr. Telecký například dokázal pohotově založit novou odborovou organizaci, do níž se

ihned osobně přihlásil a tím zabránil hrozícímu rozvázání svého pracovního poměru. Podobně i ostatní členové kvarteta skvěle využili své vysoké odborné kvalifikace a pro jistotu podali žalobu na každého, kdo se na ně třeba jen křivě podíval. Dali tak zejména svým příznivcům příklad nebojácnosti a duchapřítomnosti, jak se zachovat při obhajobě akademických svobod, pevnosti v dodržování akademické slibu a neústupnosti při rozvíjení nezávislého myšlení bez ohledu na momentální konstelaci vrtkavého veřejného mínění. Zcela v duchu Tří mušketýrů, kteří podobně jako naše kvarteto byli ve skutečnosti, jak známo, také čtyři, se zkrátka řídili proslulým heslem: „*Všichni za jednoho a jeden za všechny*“.

Ostatně nejlépe to za celé družstvo našich zlatých laureátů vystihl sám Dr. Milan Kindl, který v době, kdy kauza vrcholila, prohlásil: „*Když upálili mistra Jana Husa, moc to nevypadalo, že jeho myšlenky zvítězí. Když popravili Pythagora za ohrožování mládeže nesprávnou výukou, nezdálo se, že by jeho myšlenky zrovna vyhrávaly, ale dnes se je učíme.*“

Ono se ovšem traduje, že když Pythagoras objevil svou proslulou větu, nebyl tak úplně popraven, ale naopak obětoval bohům tři sta volů. Od té doby se však třesou všichni volové, když je náhodou objevena nová velká pravda.

Vítáme Akademické kvarteto z Plzně do nóbl společnosti a gratulujeme k zaslouženému uznání!

BRONZOVÝ BLUDNÝ BALVAN V KATEGORII JEDNOTLIVCŮ

DR. RAYMOND A. MOODY

za pseudovědeckou interpretaci zážitků blízkosti smrti

Autor bestselleru *Život po životě* (1975) a dalších asi deseti knih na stejné nebo příbuzné téma Raymond Moody (1944, USA) se poprvé ocitl v Praze v roce 1991, kdy přijel na pozvání ministra zdravotnictví Martina Bojara. V roce 2010 přijel podruhé.

Raymond Moody údajně vyslechl tisíce lidí, kteří mu popisovali téměř totožné zážitky získané během umírání. Jejich zážitky pak vtělil do svých knížek. Kolik času těm údajným tisícům vyprávěčů věnoval? Jaké otázky jim kladl? Měl možnost si jejich vyprávěnky nějak ověřit? Zapisoval si alespoň jejich jména a kontakty na ně? Bylo by zbytečné doufat v standardní výzkum s ověřitelnými fakty, takový požadavek by tento vystudovaný psychiatr odbyl jen lišáckým úsměvem. O vědě a vědcích si totiž myslí, že jsou omezení. Například se holedbá: „*Vždy, když napíšu novou knihu, rozešlu ji patnácti dvaceti vědcům z daného oboru a říkám si: Jestli se mi do týdne nevysmějí, napsal jsem špatnou knihu.*“ Jindy se přiznal: „*Nevěřím Einsteinovi. Aristotelova logika se snaží vymýtit jakoukoli iracionalitu, všechno, co se nedá přesně změřit, automaticky odmítá. Ale nesmysl přece není jen něco, co nemá smysl. Existuje mnoho typů nesmyslu a každý má zvláštní efekt na vaši mysl. Vášnivě věřím v sílu absurdity.*“ Ano, jsme až příliš často svědky toho, že nějaký nesmysl má zvláštní efekt na mysl lidí. Ale je to dobře? Pro svět a lidi nikoliv, pro Moodyho ano.

Raymond Moody otevřel téma, které je zajímavé pro psychiatry, traumatology, neurofyziology a má přitažlivost pro některé věřící. To, co nazval „zážitky blízkosti smrti“ existuje, ale příčiny těch prožitků jsou chemické, hormonální, psychologické a lze je vyvolat mnoha jinými způsoby a objevují se i v jiných život-

ních situacích. V různých kombinacích zažívají velkou euforii, světlo na konci tunelu, vidění sebe sama při „vystoupení z těla“, hudbu sfér, vítání zemřelými nebo světelnou bytostí, zážitek vznášení a další efekty nejen umírající, kterým nedostatek kyslíku změnil chemické poměry v mozku a panika mozku z blížícího konce přivodí záplavu hormonů radosti. Stejně tak může potkat trénující astronauty v centrifuze, narkomany po požití halucinogenních drog, horníky při závalu, kterým jsou odepřeny smyslové počítky – jsou v naprosté tmě a tichu, horolezce nebo parašutistu při volném pádu, rodičku při porodu, člověka po aplikaci čistého ketaminu atd. atd. Mozek je tvárný, reaguje na chemické změny, a co se v něm děje může mít silný účinek na naši psychiku.

„*Vášnivě věřím v sílu absurdity*“, říká autor a my to můžeme doložit i jeho reakcemi, například na podotknutí redaktorky na Knižním webu: „*Na vaší internetové stránce jsem četla, že provádíte soukromé telefonické konzultace za tři sta dolarů za hodinu...*“ taškář absurdně odpovídá: „*Štrefila jste se, bohužel mám nulovou schopnost myslet na peníze.*“ Moody se přiznal, že by teď rád napsal pojednání o humoru, věří prý v léčivou sílu legrace. „*V roce 1978 jsem napsal knihu *Smích po smíchu, ale moc se nechytla. Ted' zase přesně nevím, odkud začít. Znáte múzu... Mí přátelé říkají, že jsem surrealista. Když jsem byl profesionálním bavičem v kabaretech – od roku 1966 do poloviny sedmdesátých let – psal jsem si skeče sám, podle maloměstských postavíček. Strašně mě to bavilo, byl jsem pyšný, že se lidé smějí mým připitomělym historikám.*“ **Už se na novou knihu těšíme, také my skeptici máme smysl pro legraci.***

STŘÍBRNÝ BLUDNÝ BALVAN V KATEGORII JEDNOTLIVCŮ

PAVEL KÁBRT

za dlouholetou propagaci vědeckého kreacionismu

Pavel Kábrt se zabývá tematikou krece-evoluce od mládí. Bibli považuje za zdroj objektivních informací, její nesrovnalosti s vědou považuje za omyly vědců nebo za důsledek jejich spiknutí. Podle jeho představa je Země pouze několik tisíc let stará, hlavním geologickým činitelem byla biblická potopa, život s jeho rozmanitými formami se nevyvíjí, neboť byl v konečné podobě stvořen.

Náš laureát je aktivní na více webových stránkách (zvl. na www.kreace.org), udržuje četné mezinárodní kontakty, veřejně píše, přednáší, přičemž hojně čerpá z pramenů blízkých evangelikálnímu hnutí v USA. Zasloužil se o uskutečnění „misie“ – mezinárodního symposia *Darwin and Design* v Praze v říjnu 2005. Též rozhodně vystupuje proti „*zločinné výuce bezbranných studentů*“. Školám (a nejen jim) nabízí vý-

ukové materiály a bezplatné přednášky spojené s promítáním asi 80 obrazových dokumentů, na některé z pěti témat: Vznik života, Původ člověka, Celosvětová potopa, Stáří Země a vesmíru, Darwinovy tragické omyly.

O svém vystupování na školách píše: Pozoruhodné jsou postoje učitelů a profesorů. Až na vzácné výjimky většinou mlčí, někdy říkají „něco přece učit musíme, a v osnovách máme darwinismus“. Někteří učitelé moji přednášku vítají a říkají: „ať si studenti vyberou z více názorů a naučí se myslet“.

Toto sdělení nepřekvapuje. Je ostudné, že mnozí učitelé nedokáží čelit pavědám, a to ani v případě, kdy mají obhájit bezpečně ověřenou Darwinovu teorii. Mohou se tím dostat do rozporu se Školským zákonem, který požaduje, aby vzdělání odpovídalo nejnovějším poznatkům vědních disciplín. Pan Kábrt vlastně pomáhá odhalovat, co je pro náš klub opravdu důležité, kam máme napnout své skrovné síly.

V Kábrtově knize *Jak se nezbláznit* (1. vyd. Michael S.A., Frýdek-Místek, 2004; 2. vyd. pouze na webu, www.kreace.org, 2010) se setkáme s takovými moudry:

Není vůbec prokázáno, že svět existuje miliardy let.

Velkým třeskem vesmír možná skončí, ale začít tak nemohl.

Charles Darwin byl pohádkář a rasista, ne velký přírodovědec. Omyly a nesmysly, na kterých postavil svoje fantazie o přeměnách jedné skupiny zvířat v jinou, mají nedozírně tragické důsledky. Že byl rasista a miloval zabíjení, to se dnes samozřejmě tají stejně obratně jako i jiné hlouposti, které tento „velký vědec“ zplodil, a které se úspěšně ujaly ve světě zmatených a hlavně bezbožných lidí.

Člověk je příbuzný s opicí jako stolička s jezevčíkem. (Budiž to výzvou k prozkoumání DNA stoličky!)

Příznejme, že SISYFOS si zpočátku aktivit Pavla Kábrta a vůbec vědeckého kreacionismu mnoho nevěšil. Tuto pavědu jsme pokládali za kuriózní americký import, který se v poměrně vzdělaném a nábožensky vlažném Česku nemůže ujmout. V posledních letech jsme nuceni měnit názor. (V roce 2008 vyšla studie J.Heřta Kreacionismus ve sborníku *Věda kontra iracionalita 4*, za tento rok jsme ocenili Bronzovým balvanem společnost Maranatha s nezapomenutelným profesorem W.J. Veithem z Jihoafrické republiky a za rok 2009 získal Zlatý balvan spisovatel Petr Hájek z kanceláře prezidenta republiky.)

Vítáme Pavla Kábrta do exkluzivní společnosti našich laureátů a gratulujeme k zaslouženému uznání!

ZLATÝ BLUDNÝ BALVAN V KATEGORII JEDNOTLIVCŮ MARTIN SOBOTKA

za vydání matoucí tiskové zprávy ČEZ o „strašení“ ve Strašicích

Pan Martin Sobotka, mluvčí Skupiny ČEZ pro západní Čechy, vydal 14. dubna 2010 oficiální tiskovou zprávu nadepsanou: *Ve Strašicích nestrašil „poltergeist“, rodinu trápily bludné proudy. Zprávu uveřejnily prostřednictvím ČTK všechny české deníky.*

Proč oceňujeme autora na pohled rozumné, uklidňující zprávy?

Zrekapitulujme události: Od září roku 2009 se v rodinném domku Mračkových ve Strašicích na Rokycansku opakovaně děly podivné věci: praskaly žárovky, vypadávaly jističe, hořely elektrické zásuvky, dokonce vzplanul mokrý ručník a taky se samovolně rozbilo akvarium s rybičkami. Bylo toho více. Díky médiím nezůstalo národu utajeno že je zle, že v domku nejspíš řádí „poltergeist“ (doslova: „hřmotící duch“). Skeptici se z toho neradovali, ale od počátku naivně hlásali, že poltergeisti nejsou, že se jen tu a tam straší lidi navzájem. Kvůli lehkomyšlnosti byl skeptikům zapovězen vstup do „strašidelného“ domku.

Rokycanská policie vydala 15. března 2010 výsledek

vyšetřování. Potvrdila názor skeptiků - vše inscenoval člověk, který se k činu přiznal. Od té doby poltergeist utichl.

Pan Sobotka vydal uvedenou zprávu ČEZ měsíc po zveřejnění policejní zprávy, které z neznámých důvodů nevěřil. Uvedl zde: **„Výboje, vypadávání jističů, praskání žárovek i zapalování zásuvek v domku rodiny Mračkových ve Strašicích zapříčinila rušivá energie zavlečená až ze železničního koridoru u Rokycan.“**

Zpráva nahrazuje řádění ducha jiným fenoménem, vlastně nebezpečnějším. Před strašidlem se lze chránit magickými ingrediencemi na bázi česneku, ale jak se chránit před bludnými proudy? V našem případě byly zvláště zálučné: šířily se od 12 km vzdáleného nádraží podél starého vodovodního potrubí. Do domku pronikaly po nulovém vodiči, z něhož pak vycházely decimetry dlouhé výboje, docházelo k zapalování zásuvek, zkrátka hrůza!

Pan Sobotka si tyhle bludné proudy nevymyslel, prý je převzal ze ... **„studie, kterou dnes společnosti ČEZ**

Distribuce předal odborný pracovník ČVUT Ivan Cimbolínek“.

Na náš dotaz popřel Ing. Cimbolínek z Elektrotechnické fakulty ČVUT v Praze předání studie (nejspíš mezi oběma pány došlo k teletransportu), nicméně potvrdil, že studii o působení bludných proudů ve Strašicích má hotovou. Bohužel, k jejímu zveřejnění dodnes nedošlo, což vrhá podivné světlo na autora i na jeho renomované pracoviště.

Podle odborné analýzy klubu SISYFOS nemohly bludné elektrické proudy vyvolat žádný z uvedených jevů.

Co se vlastně v domku Mračkových dělo, když tam neřádl ani poltergeist ani bludné proudy? Jak byly jevy inscenovány? Detaily zná policie, zveřejněny nebyly. My známe přirozené vysvětlení, nevyžadující ani zvláštní znalosti ani rafinované pomůcky, dokonce ani žádnou elektřinu. Vše mohla zvládnout i nezletilá osoba.

Naše vysvětlení spolu s dalšími podrobnostmi o strašickém případě nalezne zájemce v článku L.Pekárka a L.Jelínka „*Strašení ve Strašicích skončilo, diskuse pokračuje.*“

(Zpravodaj SISYFOS 3/2010, viz www.sisyfos.cz).

VIII. SKEPTIKON, 17. AŽ 19. ČERVNA 2011 V MIKULOVĚ KAREL PAVLŮ

Čas neuvěřitelně letí, máme za sebou už osmé mimo-pražské setkání skeptiků. Tentokrát se uskutečnilo v krásném jihomoravském pohraničním městě Mikulov. Proč zrovna v Mikulově? To je jednoduché - vybere se několik měst, kde jsou známí lidé, ti se navštíví a probere se s nimi možnost organizace setkání. Tentokrát jsme začali jednat již v prosinci a na doporučení jsme se obrátili na pana PhDr. Štefana Kapičáka z Mikulova. Při prvním setkání s ním bylo jasné, že to je ten pravý člověk. Ihned oslovil patřičné pracovníky a už se rozběhl maraton přípravy: zajištění sálu s promítací technikou pro přednášky, ubytování účastníků, prohlídka pamětihodností. Důležitá byla propagace našich přednášek na plakátech a v článkách místního tisku. Bylo též zajištěno přátelské posezení účastníků, jehož náklady si ovšem hradil každý ze svého.

Využili jsme příležitosti veřejně přednášet v Gymnáziu Mikulov a přispět tak k oslavám 380. výročí založení školy.

Již v pátek 17.6. se začali sjíždět účastníci do zájezdního hostince U Zajíce na mikulovském náměstí. Ubytování a stravování operativně zajišťovala paní Kateřina Havlíková. Sešlo se celkem 19 zájemců z řad členů a příznivců klubu SISYFOS. Ze Slovenska přijela tradičně paní Ing. Erika Písaříková, které se zřejmě mezi námi „páči“ – její zásluhou získává SKEPTIKON mezinárodní charakter.

V sobotu dopoledne byla organizována prohlídka Dietrichsteinské hrobky v kostele Svaté Anny v dolní části náměstí. Poté jsme vystoupali do překrásného mikulovského zámku. Jde o barokní zámek, který se nachází v těsné blízkosti centra města. Stojí na skalnatém Zámeckém vrchu a tvoří jednu z dominant města. Prostory zámku slouží jako stálá expozice Regionálního muzea v Mikulově.

Zámek nás provedli paní Ing. Stanislava Vrbková z Regionálního muzea spolu s ředitelem zámku Mgr. Petrem Kubínem. Každý účastník dostal na památku knihu Zdeňka Horského „Historické vědecké přístroje v mikulovských sbírkách“.

Po sobotním obědě se účastníci přesunuli do budovy Gymnázia Mikulov, kde nás uvítal pan Mgr. Jiří Souchop, pověřený jeho řízením. Ve 14 hodin předsedy-

ně klubu SISYFOS paní Ing. Lenka Příbylová srdečně přivítala návštěvníky přednášek, kterých se sešlo kolem 60.

Přednášky moderoval Ing. Karel Pavlů. Byly prosloveny následující tři přednášky:

1. Prof. MUDr. Oskar Andrysek, DrSc.: Role psychiky při onkologické léčbě.

(Úspěch onkologické terapie je mimo jiné svázán s kompetencí buněčné imunity postiženého jedince. Za hranici diagnostiky nádoru považujeme ložisko o váze asi 1 g, tj. o objemu 1 cm krychlový, a uvědomíme si, že tento útvar je tvořen asi miliardou buněk. Plně schopný systém buněčné obrany zlikviduje sto tisíc nádorových buněk. Lze tedy předpokládat, že při útlumu akceschopnosti unikne určitý minimální počet nádorových buněk, který způsobí časem recidivu onemocnění. Po studiu vlivu deprese na systém buněčné imunity je zřejmý význam psychické rovnováhy a stabilizace při léčení nádorových onemocnění.)

2. Prof. MUDr. Jiří Heřt, DrSc.: Magnetický smysl živočichů. Realita nebo mýtus?

(Magnetismus jako fyzikální fenomén je dokonale prozkoumán, ale stále není jasné, zda a jak ovlivňuje život živočichů včetně lidí. Biologické účinky na živou buňku jsou sporné, léčebné metody založené na magnetismu jsou neúčinné. Naproti tomu se dnes zdá, že zemské magnetické pole je významným faktorem, který umožňuje živočichům, aby se dokonale orientovali v prostoru a aby byli schopni navigace a migrace na dlouhé vzdálenosti. Existuje už množství pozorování a experimentů, které schopnost vnímání magnetického pole dokazují. Na druhé straně se ještě nepodařilo najít receptor magnetického pole a vysvětlit mechanismus jeho vnímání. Existuje jen několik neprokázaných hypotéz. V přednášce byly uvedeny i logické argumenty, které svědčí proti možnosti magnetorecepce a byly předloženy výsledky naší vlastní studie, ve které se nepodařilo prokázat orientaci skotu

podle magnetického pole. Zda máme my a jiní živočišné schopnost vnímat magnetické pole, reagovat na ně a řídit se jím, zůstává záhadou.)

3. RNDr. Jiří Grygar, CSc.: UFO věčně zelené

(Anglická zkratka UFO znamená v překladu „Neidentifikovaný létající objekt“. Úkolem metod vědeckého výzkumu je UFO identifikovat; změnit v IFO. Pro identifikaci je klíčové určit správně vzdálenost UFO od pozorovatele, jenže subjektivní odhady vzdálenosti u neznámého objektu nejsou k ničemu. Ufománie začala v USA v r. 1947 - létající talíře nad Kaskádovým pohořím a údajný nález mrtvolky zeleného pidimužika v Roswellu. Zpráva Condonovy komise(1968) ukázala, že naprostou většinu jevů UFO lze vysvětlit jako astronomické objekty, meteorologické jevy, starty a zánik umělých družic Země a další.)

Naši zkušenosti přednášející publikum zaujali. Po každé přednášce se rozvinula diskuse. Nejzajímavější připomínka byla vznesena k přednášce prof. Heřta – byla vyslovena hypotéza, že otáčení krav není způsobeno magnetismem, ale snahou krav vidět na býka.

Po 18. hodině nezbylo, než diskuse předčasně ukončit.

Společenské večerní posezení se uskutečnilo u pana Ladislava Solaříka, v jeho zajímavém vinném sklepě vytvořeném úpravou přírodní jeskyně. Výklad o mikulovském víně nám poskytl pan Jiří Hrk a se samotným ochutnáváním jsme si už poradili sami. Povečeřeli jsme pečené selátko, které se jen rozšypalo...

Závidíte? Sledujte bedlivě náš web a včas se přihlaste na SKEPTIKON v roce 2012. Bude-li nám osud příznivý, vydaří se stejně dobře, jako ten letošní.

SKEPTIKON Mikulov 2011 sponzorovali: Regionální muzeum v Mikulově, Mikulovská rozvojová s.r.o., U Zajíce Zájezdní hostinec, Galerie Efram, Trafika – Kapičák.

Všem sponzorům a organizátorům patří dík.

NEJNOVĚJŠÍ TRENDY V PSEUDOVĚDĚ
ANEB VÁŽNĚ JSTE SI MYSLELI, ŽE VÁS UŽ NEMŮŽE NIC PŘEKVAPIT?
ROMAN POLACH

Členy klubu skeptiků Sisyfos už asi jen tak něco nepřekvapí. Ve svém skeptickém slovníku mají 354 hesel všech možných bizarních nesmyslů, kterým lidé věří – od astrologie až po živou vodu. Máme v Česku tisíce různých šamanů, čarodějů, prodejců tachyonových přívěšků, odblokováčů čaker, proutkařů, vesmírných lidí atd. Chtělo by se říct, že všechno už tu bylo, už toho na poli pseudovědy moc nového vymyslet nejde. To jsem si myslel i já, než jsem narazil na stránky www.shamballa-reiki.cz, kde jakýsi pan Martin Ospalík nabízí služby zcela nevídané: Například pod odkazem „Kvantová fyzika“ píše:

„Zasvěcení do energetického systému Kvantová fyzika vám nabízí vstup do naprosto nových poznávacích procesů z energie kvantové fyziky a celkové rozšíření vašeho vědomí (...) Můžete se sám/sama uvést do supravodivého stavu a vyvolat tak nejvyšší formy energie v neomezené míře a využít je pro zásobení energie své bytosti, takže se kdykoliv můžete cítit osvěžen/a a plný/á energie.“

Hmm, tak supravodivý stav, říkáte. Tento pojem ve fyzice samozřejmě existuje, supravodiče jsou materiály, které vykazují nulový odpor při vedení elektrického proudu. Toho se obvykle dosahuje ochlazením těchto materiálů na velmi nízkou teplotu, například pomocí kapalného dusíku. Obnáší tedy toto „zasvěcení“ koupel v tekutém dusíku? Zkuste to a pak mi přijďte říct. Pan Ospalík toho ale nabízí na svých stránkách mnohem více, pevně se držte:

„Přidání vláken DNA - standardně máme 2 vlákna DNA, která jsou fyzicky viditelná pod mikroskopem (...) Přidáním vláken DNA si otevíráte dveře k netušeným možnostem. Většina lidí by měla mít 12 vláken DNA, většina jedinců je však schopna dosáhnout i vyššího množství, okolo 20 vláken.“

Tak to vidíte, proč mít ubohou dvoušroubovici DNA, když můžete mít dvanáctišroubovici nebo rovnou dvacet. Skeptik by se asi přesto zeptal: Jak přesně to probíhá, to se nějak materializuje ve všech mých buňkách dalších 10 vláken DNA? A jak by ty buňky mohly přežít takový drastický zásah jako je přidání dalších vláken DNA? Inu, až potkáte někoho, kdo vám bude tvrdit, že má 20 vláken v DNA, určitě by stálo za to podívat se na to pod mikroskopem a jestli dotyčný má pravdu, Nobelova cena vás nemine. Dlužno dodat, že oproti anglicky mluvícím zemím jsme stále pozadu, stránka dnaactivation.org nabízí aktivaci hned 2 000 000 vláken DNA a stačí k tomu jenom minutu sle-

dovat růžový obdélník, pod kterým je tlačítko „darujte peníze.“

A co takhle aktivovat svatozář, nezní to lákavě? I to má pan Ospalík v nabídce, ale zatím je to prý v přípravě, takže nejsou k dispozici bližší informace. Prozatím byste si ale mohli alespoň aktivovat hvězdný kód. Asi před rokem jsem potkal jednoho člověka, který se zrovna vrátil z veletrhu Esoterika a dal mi do ruky leták, ve kterém jakási italská vědma jménem Luisa Muratori nabízí aktivaci hvězdného kódu. Nemám tušení, co to hvězdný kód je, ale zní to lákavě a aktivace kódu stojí jen 1500 Kč, tak pokud nevíte co s penězi, proč to nezkusit?

To ale ještě není nic proti dokumentárnímu filmu s názvem „2012 - Mayská proroctví a kruhy v obilí“, který letos už 5x vysílala ČT2. Tvrdí se v něm mimo jiné na základě jednoho z objevených piktogramů v obilí, že mimozemšťané mají ve svém genomu o 1 048 000 sekvencí více než lidé a z toho prý vyplývá, že jsou tito návštěvníci z hvězd mnohem vyspělejší. Co z toho ale vyplývá podle mě je, že tvůrci dokumentu nemají ponětí o základech biologie, protože délka genomu rozhodně nemá nic společného s vyspělostí nebo s inteligencí. Dokazuje to fakt, že například genom měňavky velké obsahuje 100x více bází, než lidský genom. Znamená to snad, že je měňavka 100x inteligentnější než člověk?

Já jsem to zkoušel...

Výše uvedené příklady ukazují pseudovědu nejhrubšího zrna, kterou je z vědeckého hlediska velice snadné vyvrátit. Zkušenosti ale ukazují, že i sebeabsurdnější pseudověda si vždy najde svou klientelu. Ne třeba se obávat, že by člověk nabízející přidání vláken do DNA trpěl nedostatkem zákazníků nebo že by bylo málo lidí, kteří považují kruhy v obilí za vzkazy od mimozemšťanů. Co víc, nemyslím si, že takovému druhu lidí, kteří si kupují tachyonové přívěšky nebo navštěvují věštce, by bylo možné jejich víru vyvrátit jen tak pomocí vědeckých argumentů. Na příznicke okultismu, esoteriky, new age teorií a alternativní medicíny obvykle udělá pramalý dojem tvrzení, že „podle klinických studií homeopatie nefunguje a je z fyzikálního hlediska nemožná.“ Jejich protiargumentem totiž bude: Já jsem to zkoušel a vím, že to funguje. A co je mi vlastně do nějakých klinických studií? Beztak ty studie platí zástupci farmaceutických společností, kteří nechťejí, aby lidé byli zdraví, protože by je to připravilo o kšefty. A proč by nás mělo zají-

mat, co říkají nějací vědci? Netvrdili vědci kdysi, že Země je placatá? Netvrdili dříve, že objekty těžší než vzduch nemohou létat? A netvrdili někdy před sto lety, že už není co objevovat? Navíc když si otevřete nedělní vydání Blesku, dočtete se, že vědci zjistili, že nějaká potravina je zdravá a za týden se dočtete v těch samých novinách pravý opak. Nevyplývá z toho, že to, co vědci tvrdili před týdnem, už zítra nemusí být pravda? A navíc jsou vědci příliš zaslepení a dogmatictí, věří jenom tomu, co lze změřit a zvážit a odmítají alternativní teorie...

Tohle všechno jsou běžné argumenty, které lze slyšet zas a znovu od všech zastánců pseudovědy. Nelze zkrátka vyvrátit něco někomu pomoci vědecké metody, když dotyčný v prvé řadě neví, co je to vědecká metoda a proč by měl něčemu takovému věřit víc,

než svým vlastním zkušenostem a intuici. Kupříkladu před pár dny vydal fyzik Sean Carroll na svém blogu článek „Fyzika a nesmrtelnost duše,“ ve kterém tvrdí, že z hlediska fyziky je nesmrtelnost duše nemožná. Jeden z diskutujících pod tímto článkem však napsal: „Samozřejmě, že pokud naturalismus je pravdivý, tak neexistuje žádný život po smrti. Proč jste se namáhal s celým příspěvkem, abyste to vysvětlil? Proč jste se raději nepustil do zajímavější a filosoficky kontroverzní otázky: Je naturalismus pravdivý?“ Zkrátka ani všechny ty ohromné úspěchy vědy nikterak nezaručují, že vědecký a skeptický způsob myšlení u veřejnosti automaticky zvítězí. Naopak v dnešní době záplavy informacemi pochybné kvality bude muset svou legitimitu prokazovat neúnavně stále znova.

DIHYDROGEN-MONOXID: NEVIDITELNÝ ZABIJÁK

Historie jednoho neuvěřitelného skandálu.

KLAUS SCHMEH

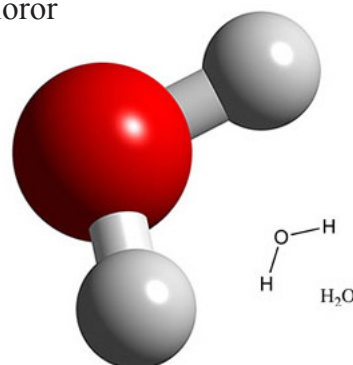
Žádná jiná chemikálie není ani jen přibližně tak nebezpečná jako dihydrogen-monoxid (DHMO). Tato substance bez barvy, zápachu a chuti je každý rok příčinou smrti desetitisíců lidí a milionům lidí způsobí zranění. Je velmi zákeřná: v plynném i tekutém stavu může způsobit těžké popáleniny a v pevném stavu stačí k bolestivému poškození tkáně pouhý dotek této látky. Nejnebezpečnější je ale DHMO při vdechnutí, které téměř nevyhnutelně vede k bolestné smrti udušením. Přes enormní nebezpečnost dosud žádný stát šíření DHMO nezakázal. Nemělo by to také smysl. Není to totiž nic jiného než voda. Její zavádějící označení je však chemicky korektní, neboť říká, z čeho se daná substance skládá: ze dvou dílů vodíku (hydrogenium) a jednoho dílu kyslíku (oxygenium). Ani ty v úvodu zmíněné hororové vlastnosti DHMO nejsou nijak přehnané: Voda v plynném stavu (vodní pára) je jak známo velmi horká a může proto způsobit popáleniny. A jak je to s dotykem vody v tuhém stavu (ledu) a smrtí po jejím vdechnutí není těžké uhadnout.

„Horor musí skončit!“

Již krátká internetová rešerše ukazuje, že se u DHMO jedná o rozšířený žert, na jehož začátku byl

– kdo by to tušil? – studentský šprým. V roce 1989 přišli američtí studenti Eric Lechner a Lars Norpchen na nápad zneužít výše uvedeným způsobem chemický název vody. Společně navrhli leták, na kterém sugestivně vylíčili 10 hlavních nebezpečí DHMO a leták rozšířili v kampusu University Santa Cruz v Kalifornii. Pamflet se neminul účinkem tak Lechner s Norpchenem vymysleli další akce, aby lidi před smrtící chemikálií varovali. Například v roce 1990 poukázal Lechner na jednom internetovém diskusním fóru na to, že DHMO hrál důležitou roli při explozi raketoplánu Challenger a zdůraznil, že se tato nebezpečná substance nedá ani nejlepšími filtračními metodami z vody odstranit.

V roce 1994 umístil Craig Jackson, známý obou studentů, na web k tématu DHMO informační stránku. V nadpisu stálo „Neviditelný zabiják“ a následovala hesla jako „Horor musí skončit!“ Udivený čtenář se dozvěděl, že DHMO se v průmyslu používá jako rozpouštědlo, k chlazení, také – na to by se zvláště ne-

mělo zapomínat - v jaderných elektrárnách, při výrobě polystyrenu, k hašení, při pokusech na zvířatech, při hubení škůdců a v potravinářském průmyslu. Jacksonova stránka se stala v tehdejší ještě přehlédnutelném internetu rychle populární. O další publicitu se v roce 1995 postaral sci-fi časopis Analog Magazine zveřejněním varování před DHMO.

Opravdové obrátky však dostala problematika kolem této látky v roce 1997, když se do situace vložil tehdy 14-letý Nathan Zohner. Žák z amerického státu Idaho se podílel na jedné lokální soutěži ve výzkumu a jako téma si vybral Dihydrogen-Monoxid. Nejdříve Zohner vypracoval text s nadpisem „Dihydrogen Monoxide – The Unrecognized Killer“, ve kterém popsal největší rizika nebezpečné látky. Tento text dal přečíst padesáti svým spolužákům a požádal je o písemné zhodnocení rizik s návrhem na opatření proti nim. 43 z nich (tedy 86 procent) se vyslovilo pro zákaz tak nebezpečné látky, 6 zaujalo neutrální postoj a jen jeden z dotázaných švindl prohlédl.

Za tento kuriózní výsledek obdržel Zohner ve výzkumu první cenu. O pozoruhodné žakovské práci informoval i americký tisk. James K. Glassman, novinář z Washington Post, dokonce navrhl zahrnout pojem „zhonerismus“ do jazykového úzu. Jako zhonerismus přitom definoval činnost, při které někdo překroutí korektní skutečnosti na zavádějící tvrzení. Zohnerův úspěch v publicitě přitahoval a tak v roce 1998 založil Američan Tom Way „Dihydrogen Monoxide Research Division“ a jeho internetové stránky www.dhmo.org jsou dnes nejdůležitějším informačním zdrojem o DHMO. Dozvíme se z nich například, že ta nebezpečná látka má podivuhodně mnoho jmen, neboť kromě Dihydrogen-Monoxid jsou chemicky korektní i názvy Dihydrogen-Oxid, Hydrogen-Hydroxid, Hydronium-Hydroxid nebo Kyselina hydritová.

Deset let Dihydrogen-Monoxidu v Německu

Zpočátku byl DHMO jen americkou záležitostí. V Německu přišel jeho čas v roce 2000, ve kte-

rém provozovatel mobilní telefonní sítě Vodafone instaloval na jedné obytné budově v Mnichově anténu a lidé z blízkého okolí si začali stěžovat na nespavost, jejíž příčinu přisuzovali právě namontované anténě. V domě, který sousedí s domem s anténou Vodafone má obchod Manfred Penzkofer, odborník na datové služby a informační technologie. Ten zjistil, kdy byla anténa uvedena do provozu a ke svému velkému překvapení musel konstatovat, že lidé si na nespavost stěžovali už předtím, než byla anténa v provozu. K nespavosti tedy stačila

pouhá přítomnost do provozu ještě neuvedené antény. Když v Unterschleißheimu, městě poblíž Mnichova, chtěl jiný operátor (E-Plus) rovněž instalovat anténu a občané proti tomuto záměru důrazně protestovali, připomněla Penzkoferovi panika kolem mobilů paniku kolem Dihydrogen-Monoxidu, kterou z internetu znal a založil německou sekci Dihydrogen Monoxid Research Division. Na internetu ji lze nalézt na adrese www.dhmo.de. Hned od začátku navštěvovalo tyto stránky denně několik stovek zájemců a přitáhly i pozornost médií. Internetový časopis Telepolis například informoval a varoval: „Podle mínění amerických vědců je tato látka kromě jiného hlavní složkou kyselého deště, přispívá k erozi krajiny, urychluje korozi mnoha kovů a, jak autor ví z vlastní zkušenosti, může dokonce způsobit selhání elektrických přístrojů.“

Po desetileté zkušenosti s Dihydrogen-Monoxidem by Penzkofer mohl vyprávět o mnoha podrážděných reakcích a říká: „I holý nesmysl stačí obalit do pojmů, které znějí vědecky a lidé tomu hned uvěří. Velké pozdvižení by jistě vyvolaly například titulkové natrium-chlorid na bavorských preclíkách nebo siliciumoxid v pískovištích.“ O protestech v Unterschleißheimu však Penzkofer v poslední době už nic neslyšel. Jednoznačně z toho vyvozuje: „Buď tam lidé omyl nahlédli nebo je anténa umožila.“

Z časopisu německých skeptiků 1/2011 vybral, upravil a přeložil Milan Urban

TRIFIDI VŠUDE KOLEM NÁS? ZDENĚK OPATRNÝ

Trifidi. Ani šedesát let po svém vstupu na světovou scénu nedají lidem spát. Kdo byli, kdo jsou? Hrozba nezodpovědnému lidstvu? Odplata za naše vědecké či morální hříchy? Pouhá fikce nebo utajovaná realita?

Anglie, druhá polovina dvacátého století. „Během jediné noci se civilizace zhroutlí, když téměř všichni lidé oslepnou a stanou se snadným terčem masožravých chodících rostlin – trifidů. Trifidi jsou velké masožravé rostliny, které se mohou pohybovat, komunikují mezi sebou, jsou nesmírně agresivní a vystřelují žahavá žihadla, kterými míří především na oči. Jejich jed dokáže zabít dospělého muže během několika vteřin. ...“

Tenhle text najdete na internetu coby stručný scénář zřejmě nejčerstvějšího filmového zpracování (2009) kultovní knižní předlohy *Den trifidů*. „*The Day of Triffids*“ britského spisovatele Johna Wyndhama spatřil světlo světa právě před šedesáti lety – v roce 1951 jej vydalo nakladatelství Michael Joseph. Česky, v překladu disidenta Jaroslava Kořána vyšla až v roce 1972, najde se tedy nejspíše v knihovnách dnešních penzistů.

Až potud scénář filmu odpovídá knížce. Další část filmového veledíla, který nám podvkrát prezentovala v hlavním večerním vysílacím čase televize Nova minulý týden, se však od knižního originálu dost liší: „...Před třiceti lety jeden z nich zabíjí matku doktora Billa Masena, která tehdy s manželem Dennisem studovala tyto rostliny v Zaire. Billův otec tehdy zjistil, jak trifidy geneticky upravit, aby produkovali olej, který rychle vyřešil problémy s fosilními palivy a globálním oteplováním. Dnes existují trifidí farmy po celém světě a zásobují svět ekologicky čistým palivem. Bill pracuje v jedné z nich a snaží se odhalit způsob jejich komunikace. Když na farmu pronikne aktivista, bojující proti zneužívání trifidů, je Bill při zásahu zraněn mladým, dosud nevyvinutým trifidem a musí se podrobit operaci očí.“

Pak se opět na chvíli vracíme k originálu...

„S hlavou, omotanou obvazem, nemůže sledovat

úchvatné divadlo, které na obloze předvádí neobvyklá sluneční aktivita. Během jedné z mohutných erupcí však téměř všichni lidé oslepnou, s výjimkou těch, kteří se právě nacházeli v metru, jako reportérka Jo Paytonová, v ponorkách, uzavřených místnostech bez oken, spali nebo nějakého důvodu jako Bill nemohli divadlo na obloze sledovat. Propuká chaos, život na planetě je ochromen, letadla se slepými piloty ze řítí k zemi, zmatení lidé bloudí ulicemi a mnozí páchají sebevraždy. Bill uteče z nemocnice, protože si uvědomí, že brzy dojde proud, zásobující bezpečnostní zařízení na trifidích farmách, nebezpečné rostliny uniknou a začnou ohrožovat lidstvo.“ ... atd atd atd opět s různými moderními dějovými vsuvkami, které si ovšem divák s alespoň se základním přírodovědným vzděláním opravdu vychutná. Pokud odolá nutkání televizi vypnout.

Inu, technicko vědecký pokrok se na nás řítí. Před více než půlstoletím patřili nejen samotní trifidi, ale také ti ekologičtí aktivisté, globální oteplování, ekologicky čistá paliva a hlavně geneticky upravené organizmy, včetně rostlin k čiré sci-fi. Ale doba pokročila. A dřívější pojmy dostaly i novou náplň – už nejen starý dobrý Frankenstein, ale také trifidi. Ověšeny a naplněny novými lidskými hříchy, samozřejmě včetně genového inženýrství, připomínají tradici oběti dávného černého kozla Tu vyháněného do pouště, tu shazovaného z kostelní zvonice. Jako u nás ve východních Čechách, například v Hronově – jak zaznamenal

mj. místní literární kult, tedy Alois Jirásek.

A vida, řekne sobě (i vám) ekologický aktivista dneška, máme to přece jak v nějaké verneovce. Na počátku okouzlení technikou, lidským intelektem – nicméně holá fantazie. Ale lidé na měsíci, dvacet tisíc mil pod mořem, ocelová města, vynálezy zkázy – to vše se postupně splnilo. Jen těch tajuplných ostrovů nám nějak ubylo a bude ubývat dál, v důsledku globálního oteplování. Takže – proč ne novelizovaní trifidi? Proč ne šílení genoví inženýři, zotročující ubohé geneticky modifikované rostliny, které pak, utrženy ze svých řetězů, zatočí s lidstvem, jak mu náleží. A celá ta story tím dostává ještě další, ryze morální rámeček, nejen literárně velmi vděčný.

Vždyť kde bereme nafoukanou jistotu, že rostliny jsou jen „věci“, nikoliv nám blízké živé bytosti? Že obdobně nám nemají schopnost vnímat nejen teplo, chlad, kyselost a hořkost, ale také doslova trpět hladu a žízní? Slyšet, vidět, cítit strach a bolest, možná i radost?

Objímat nás a vnímat naše láskyplné objetí či dotyky – ale také nás (oprávněně) nenávidět a cíleně ničit ... Divili byste se, jak často dostávám takové otázky při svých přednáškách a to i od velmi vzdělaných posluchačů.

Diskuse na téma „rostlinná nervová činnost“ ba přímo „rostlinná inteligence“ už zdaleka nejsou jen doménou nepoučených přírodovědných laiků. A mají už svoji moderní historii, delší než je ta trifidí. Od počátku podpořenou nezanedbatelnými jmény.

Otec a syn Darwinové již v roce 1880 předložili teorii o tom, že i rostliny vyvinuly svůj typ mozku. Umístěného v orgánu, který je jednak chráněn před bezprostředními vlivy nepřátelského okolí, je muž, tedy vyjma trifidů, rostliny nedokáží uniknout, jednak ono okolí různými receptory dobře vnímá. Tedy – v kořeni. Hle, inteligentní bytosti, které strkají hlavu do písku nikoliv ze zbabělosti či hlouposti, ale právě naopak. „Root Brain Hypothesis“ byla na světě.

Teorie přežila desítky let, zaujala i vědecky fundované zastánce a nashromáždila také různé důkazy ve svůj prospěch. Důkazy vedoucí dokonce k formování nové vědecké disciplíny – „plant neurobiology“, tedy rostlinná neurobiologie.

Inu, proč ne? Koneckonců, již samo slovo „neuron“ znamenalo původně „rostlinné vlákno“. A tak se nakonec v roce 2005 konala ve Florencii mezinárodní konference s ambiciózním názvem: The First Symposium on Plant Neurobiology. Záhy přišly akce další, ta třetí, v roce 2007, se dokonce konala hned za našimi humny. Přesně – ve Vysokých Tatrách a to nikoliv náhodou. Jedním ze stávajících guruů rostlinné neurologie je totiž pan profesor František Baluška, vzdělaný nejprve v Bratislavě výzkumem

struktury a funkce rostlinného kořene. Minulých dvacet let pak sídlící zejména na universitě v Bonnu, jako celosvětově uznávaná kapacita ve studiu rostlinného cytoskeletu a také nej-různějších signálních systémů u rostlin. Kdo se někdy osobně potkal s Františkovou invencí a nadšením a vášní pro hledání „nových světů ve vědě“, nemohl být touto hlubokou láskou nijak zaskočen.

Cytoskelet – to jsou totiž vlastně samá vláčenka a trubičky. Buňka – složité nádraží plné vagónků putujících sem a tam.

Rostlina – celý vesmír signálních drah, umožňujících tělu upoutanému na jedno místo (nikoliv řetězem, ale právě tím kořenem a zejména obecnou buněčnou nepohyblivostí) reagovat na všechny ty počítky a nebezpečí, co se na ně z různých stran hrnou. Reagovat změnami metabolismu, polohy organel či orgánů, divokým dělením či naopak smrtí buněk. Změnami co možná rychlými, zprostředkovanými zvláště odchylkami elektrických potenciálů, průchodností iontových kanálů. A následným rojem metabolických, strukturálních, funkčních odpovědí. Chování takových živočišných neuronů či naopak kořenových vlásků se z tohoto pohledu na molekulární úrovni vlastně příliš neliší. Nikoliv nadarmo máme s rostlinami genový základ velmi podobný. A stačí pak modernizovat některé ustálené pojmy – kupř. přepážkám mezi kořenovými buňkami začít říkat „synapse“ a signálním mechanismům „přenos nervového vzruchu“ a interaktivnímu chování rostlin „inteligence“ ...

A nový atraktivní experimentální obor je na světě. Pravda, po počáteční euforii se přece jen jeho zakladatelé nechtěli vystavovat podezření, že jde jen o kanadský žertík, zvláště když se u rostlin žádné klasické nervové spoje a vůbec už ne neurony zřejmě nevyskytují. A tak vlajková publikační loď oboaru změnila název na „Plant Signalling and Behavior“ (tedy rostlinná signalizace a chování). Přesto se tento časopis nadále těší solidnímu zájmu a dostatku odborných příspěvků. Od studií na téma „Úloha cytoskeletu v transportu virů v rostlinách“ po člán-

ky typu „Rostlinná inteligence – proč ano, proč ne, kde...“

Ale vraťme se k onomu trifidímu příběhu. Mají tedy rostliny schopnost vnímat a reagovat jako my, lidé? Trifidi byli slepí – „vidí“ nám známé rostliny? Nepochybně mnoha způsoby ano, viz slova dávné filmové písně „... tak jako slunečnice každým dnem otáčí se za sluncem ...“. A otáčí se nejen ta slunečnice a nejen za světlem nám viditelným. Fototropismus, fotoperiodismus, píší se o nich další a další odborné knihy. Na straně druhé, svého oblíbeného zahradníka rostliny podle fotky zřejmě nepoznají. Možná oblíbeného politika?

Slyší rostliny? Nepochybně ano, vnímají vibrace takové a onaké. Brahms od Gotta však zřejmě neodliší. Atraktivní téma, blíže o něm někdy příště.

A co chuť? No jéje. Až na iontové úrovni dovedou být zatraceně vybíravé, jejich kuchyně je nesporně „molekulární“.

A co vůně? Jistě, i plynná signalizace je součástí jejich sofistikovaného světa. Historiky o tom, jak si na dálku sdělují přítomnost nepřátelského žrouta a startují různá ochranná opatření – tu proti žirafám či gazelám, tu proti housenkám, mají racionální vědecké jádro. Reagují na vlastní silice, tvoří různé feromony, využívají rajský plyn (NO). I o tom víme víc a více, opravujeme či doplňujeme poznatkovou klasiku. Třebas tu o faktorech regulujících klíčení rostlinných semen, včetně pravidelných stepních či lesních požárů. Jen semena prošlá krátkodobě vysokou teplotou jsou schopna včas vyklíčit –řebas před obdobím monzunových dešťů, učili jsme se již za mého mládí. Platí to dál, ale k tomu pan profesor van den Staden z univerzity v Natalu nedávno ověřil, že vysoké teploty vlastně netřeba. Stačí vhodný,řebas i studený kouř, ale z těch správných travin či roští. Semínko začuchá a těkavé spaliny mu sdělí: probud' se, je čas!

Hmatají? Bodejť – jen si o tom dejte řečřebas s liánami či s kořínky klíčících semen. Nebo s netýkavkou, vystřelující svá semena pro potěchu vašich vnoučat, s citlivkou / mimózou. A samozřejmě s celým společenstvím masožravek. Mluví? Jakou mluvu máte na mysli? O akustické komunikaci zatím nic nevíme. O dotykové či chemické již známe dat spoustu.

Pohybují se? Ano, ale si tak, jako se pohybuje město. Roste, uvnitř jeho struktur vše kolotá... Hltá kra-

jinu kolem sebe nebo ji opouští. Ale klasický aktivní pohyb to není...

Vnímají bolest? Co je to „bolest“? Pokud sám signál, že se něco děje špatně – pak ano. Bolest v lidském pojetí – asi ne. Usuzujeme tak z ryze racionálního pohledu na jejich základní životní strategii. Nemohu-li nepříteli utéci, přizpůsobím se. Mohu mu obětovat mnohé svoje buňky, celé orgány – a znovu regenerovat nové tělo jak fénix z popela. Mohu rok co rok shazovat listy, květy, znovu umírat a znovu se obnovovat. Mám však na tyto opakující se, sebezáchovné procesy plýtvat vyvíjením nějakých zvláštních mechanismů „bolesti“? Vskutku si proto nemyslím, že náplň práce bioetických komisí se v dohledné době rozšíří i na dodržování legislativy zacházení s rostlinami.

Co říci závěrem? Když už jsme opět skončili u té etiky: zotročil si opravdu člověk rostliny této planety? Připoutal je na řetěz jako trifidy? Ale ano, svým způsobem jistě. Již ve chvíli, kdy začal některé hubit či chránit jedny kvůli druhým, sobecky ve svůj prospěch. Ve chvíli, kdy těm užitečným začal podstrojovat a je rozmazlovat. Ve chvíli, kdy začal zasahovat i do jejich „původního, přirozeného genotypu“. Jenže – začal s tím opravdu on? A činí tak jen on sám?

Známe přece již nepřeberně příkladů vzájemně prospěšných či vzájemně ničivých interakcí mezi rostlinami a jinými organizmy, od mikrobů po mravence. Známe parazitické rostliny. Příroda na nějakou etiku prostě nekouká. Víme, že tyto rafinované konquisty jsou mnohdy provázeny či přímo podmíněny prvotní „genovou invazí“. Někdy už ani nepoznáme, zda byl ten gen v průběhu fylogeneze původně rostlinný nebo cizí, což platí kupříkladu pro mnohé „fyto“hormony.

Kolik a jakých trifidů už tedy dávno žije všude kolem nás? Jak „inteligentních“? A jaké vymyšlené morální hříchy budeme dál vkládat na jejich či náš hřbet raději, než abychom bez různých ideologických předpojatostí zkoušeli poznat racionální pravidla života (aspoň) na této planetě?

Převzato z blogu autora (16.6.2011):

<http://opatrny.bigblogger.lidovky.cz/c/196818/Trifidi-vsude-kolem-nas.html>

Dvojitý jubileum Jiřího Grygara

*Spolu s celou veřejností jsme si letos na jaře připomínali 75. narozeniny zakládajícího člena a čelného představitele klubu SISYFOS RNDr. Jiřího Grygara, CSc. (*17. března 1936). V našem klubu vzpomínáme na ještě jedno, méně známé, ale o to úsměvnější kulaté výročí – 60 let od vydání jubilentova prvního článku v časopisu „Vpřed pionýři“ (rubrika „Dopisovatelé nám píší“ ze 14. srpna 1951). Článek dále uvádíme, výjimečně bez souhlasu vydavatele.*

Redakce Zpravodaje přeje jubilantovi, aby jej okouzlení hvězdami neopustilo, aby nám ještě dlouhá léta ve zdraví a pohodě o hvězdách psal.

Mladí hvězdáři

Když jsem přijel do ozdravovny, hned jsem začal propagovat astronomii, o kterou se již dávno zajímám. Podařilo se mi získat dívky i chlapce. Když jsme pak založili PO, podal jsem hned na první schůzce návrh na založení astronomického kroužku. Návrh byl přijat.

Ještě týž den jsme měli schůzku astronomického kroužku. Prozatím se musíme spokojit hlavně s teorií, neboť nemůžeme rušit večerní a noční klid pozorováním. Ve třech schůzkách jsme probrali sluneční soustavu a astronomické přístroje. (3. ročník si to pochvaluje, neboť je to jejich červenová látka!) Na čtvrté schůzce jsme měli test, abychom zjistili, jak výklad chápou a jak si jej osvojili.

Nezajímáte se o astronomii? Věčná škoda, že nejste v naší ozdravovně, neboť určitě byste se stali jejími nadšenými ctiteli a rozšiřovateli ve svém okolí.

Snad mávnete rukou. Mýlíte se, jestli říkáte, že astronomie nemá žádný význam. Kdykoliv budete unaveni, zadívejte se na hvězdnou oblohu. Její krásy vás odpoutají od pozemských drobností a povznesou vás tam, kam se od pradávna obracela lidská mysl s otázkou: Co jsou to vlastně ty třpytivé

body, co jsou to ty mlhavé obláčky, co je to ten třpytivý pás, který se dnes nazývá

Mléčná dráha, co je to ten obrovský Vesmír?

O tom, že astronomie má význam i praktický – pro určování času, pro stanovení zeměpisných souřadnic a v poslední době i pro poznávání stavby hmoty – nikdo nemůže pochybovat.

Neztrácíme tedy v našem „hvězdářském kroužku“ zbytečně čas. Já jsem jen rád, že tolik chlapců a děvčat ze všech koutů ČSR vniká do tajů nádherné vědy, astronomie. Těším se, že po svém návratu se budou dále o astronomii zajímat a položené základy prohlubovat. Nakonec vyzývám všechny pionýry: Zakládejte astronomické kroužky všude tam, kde máte pro to možnosti.

Jiří Grygar, žák IV. třídy střední školy.

Přednášky cyklu Věda kontra iracionalita

Konají se tradičně v budově Akademie věd ČR v Praze 1, Národní třída 3, v sále 206 od 17:00 hodin. Po přednáškách následuje diskuse.

Středa 14. 9. 2011 (Jde výjimečně o druhou středu!)

a) Jaroslav Kunc

Co víte o kouzlech a magii? (S ukázkami, jak magie funguje)

b) Plenární schůze klubu SISYFOS (Ing. Lenka Příbylová)

Středa 19. 10. 2011

Prof. MUDr. Jiří Heřt, DrSc.

Psychosomatická medicína

Vstup je volný do vyčerpání kapacity sálu.

Další termíny přednášek v roce 2011“

16.11. , 21.12. (třetí středy)

AKADEMIE VĚD
ČESKÉ REPUBLIKY

⌘ Zpravodaj Sisyfos - neperiodický bulletin občanského sdružení SISYFOS - Českého klubu skeptiků, člena evropského sdružení ECSO (European Council of Skeptical Organisations) a světového sdružení CSI (Committee for Skeptical Inquiry). Zapsán do evidence tisku MKČR pod číslem MKČR E 11208

⌘ Kontaktní adresa Českého klubu skeptiků: Věra Nosková, U studánky 18, 170 00 Praha 7
e-mail: lano@centrum.cz

⌘ číslo účtu: 4444444444 (10 čtyřek) kód banky 2010

⌘ Adresa na internetu: <http://www.sisyfos.cz>

⌘ Zpravodaj Sisyfos, číslo 2/2011 - vyšlo v červenci 2011. Editor: Leoš Kyša. Redakční rada: Čeněk Zlatník, Lenka Příbylová, Věra Nosková, Zdeněk Jonák.

⌘ Grafická úprava: Filip Příbyl

⌘ Tiskárna VS Praha-Pankrác

www.sweb.cz/vstisk/

⌘ Příspěvky do Zpravodaje SISYFOS posílejte na adresu: Leoš Kyša, Višňová 579, Milovice 289 24. Lze též zasílat na e-mail:

Leos.Kysa@seznam.cz